

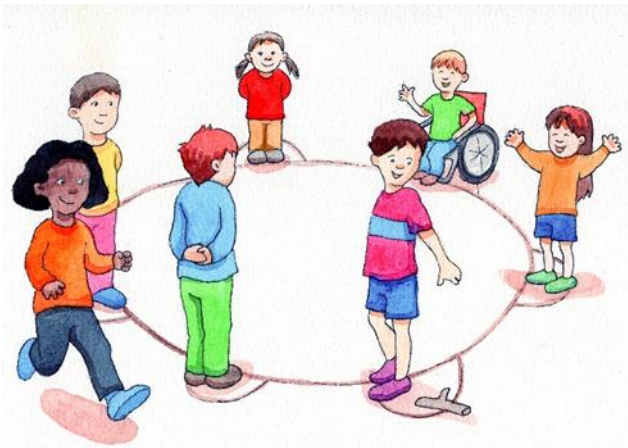

Väestöliitto

Kaveritaitovideot:

Olemme tehneet lyhyitä videoita teille lasten kanssa työtä tekevät ammattilaiset. Ne tukevat ryhmänne taitoja rakentaa turvallista yhteenkuuluvuutta. Kukaan ei saa jäädä yksin. Myötätuntoteot, ystävyys- ja läheisyystaidot rakentavat kaikkien hyvinvointia koko elämän ajan.

Olemme keränneet uusinta tietoa ystävyys- ja läheisyystaidoista asiantuntijoilta: Varhaiskasvatuksen yliopistonlehtori, KT, YTT Mirja Köngäs. Kehitys- ja kasvatopsykologian erikoispsykologi, PsT Niina Komsu. Kasvatopsykologian ja kasvatustieteen prof., opetusneuvos Niina Juntila. Kasvatustieteen prof. Lasse Lipponen. KT, akatemiatutkija Tuija Huuki.

Yhteisön kyky osoittaa myötätuntoa: <https://youtu.be/7ydIyoCyJow> (3,5 min)

- Yhteisöllä on kyky osoittaa myötätuntoa ja sitä kohti pyritään. Kun huomataan mielipahaa, tehdään jotain, lähdetään lievittämään sitä. Jokainen itse, tai kaikki yhdessä. Asia kuuluu kaikille. Toistuvat teot synnyttävät yhteisöön normin (paremmin kuin puhe). Kasvatat välittäviä, toisista huolta pitäviä ihmisiä.

Rakenna turvallista ympäristöä: <https://youtu.be/jYsKUK6rHM5> (4 min)

- Puutu myönteisesti, rakentavasti ja leimaamatta vallankäytön pieniin pisaroihin, joissa lapset kokeilevat ehkä ikäviikin toimintatapoja. Pisarapuuttumisen mallilla annat lapsille eväitä tunne- ja vuorovaikutustaitoihin. Vahvista jokaisen joukkoon kuulumisen tunnetta ja korosta jokaisen tärkeyttä ryhmälle. Rakenna yhteisöllisyyttä. Kukaan ei jää ryhmän ulkopuolelle. Mallinna kannustavaa puhetta ja positiivista pedagogiikkaa. Ketään ei leimata tai tuomita, vaan kannustetaan, keuhutaan ja opastetaan.

Myötätuntokulttuuri: <https://youtu.be/3Pa-IOOq9GE> (3,5 min) Prof. Lasse Lipponen

- Myötätuntoa on tutkittu viime vuosina paljon eri tieteenaloilla ja eri näkökulmista. Käyttäytymistieteellisen tutkimuksen mukaan tiedämme, että olemme empaattisempia ja myötätuntoisempia niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat meille tärkeitä ja lähellä. Kun katsomme ihan pieniä lapsia koskevaa tutkimusta, samat ilmiöt pätevät jossain määrin myös heillä. Tärkeää on, että ihan pienetkin, alle kolmevuotiaat lapset, pystyvät myötätuntotekoihin. Tämä tieto on kasvatuksen kannalta äärimmäisen tärkeää. Lapset pystyvät tekemään myötätuntotekoa, erityisesti silloin, kun aikuiset auttavat heitä. Pienet lapset pystyvät lohduttamaan ja auttamaan toisiansa sekä jakamaan omastansa.

Myötätunnon laajenevat kehät: <https://youtu.be/CDoo1v0nxd4> (2 min) Prof. Lasse Lipponen

- Myötätunnosta tiedämme, että olemme empaattisempia ja teemme enemmän myötätuntotekoa niitä kohtaan, jotka ovat meille läheisiä ja tärkeitä, joiden hyvinvointi on meille tärkeää ja joille meidän hyvinvointimme on tärkeää. Kun puhutaan käsitteestä 'empatian ja myötätunnon laajenevat kehät', tarkoitetaan sitä, miten voimme ylittää sen, että olemme empaattisempia ja myötätuntoisempia meille läheisiä ja samankaltaisia kohtaan. Kasvatuksen ensisijainen tehtävä on laajentaa kehää koskemaan myös niitä, jotka ovat meille vieraampia. Varhaiskasvatuksen lapsi- ja aikuisyhteisöissä olisi hyvä oppia auttamaan myös heitä, jotka eivät ole parhaita kavereitamme.

Myötätuntokasvatuksen haasteet: <https://youtu.be/gwV63gwTQMl> (2,5 min) Prof. Lasse Lipponen

- Kun ajatellaan myötätuntoa ja empatiaa kasvatuksen arjessa, on kaksi keskeistä kompastuskiveä tai haastetta. Ensimmäinen on se, että olemme empaattisempia heitä kohtaan, jotka ovat samankaltaisia. Miten saisimme laajennettua tätä kehää koskemaan myös oman lähipiirimme ulkopuolisia ihmisiä, luontoa, ja eläimiä? Tämä onkin tärkeää. Samalla pitäisi muistaa, ettei viedä lapsilta tilaa olla aktiivisia toimijoita. Lapset kokevat empatian tunteita ja siksi myös lohduttavat ja auttavat toisiaan, jakavat lelujaan ja jopa suojelevat toisiaan vaaran tilanteissa.

Myötätuntoteot: <https://youtu.be/ronHEfphlx4> (4 min)

- Mitä ovat myötätuntoteot? Monenlaisia arjen kasvatustilanteisiin ja yhdessä toimimisen hetkiin liittyviä taitoja, näkökulmia, asenne tai ajattelumalli. Myötätunnon taidot ovat tärkeitä meille kaikille. Jo pienet lapset haluavat tehdä niitä ja oppivat ne. Ja alkavat toteuttaa niitä arjessaan, sekä omaksua tämän näkökulman ja suhtautumisen.
1. Välittäminen. 2. Mukaan pyytäminen. 3. Lohduttaminen. 4. Auttaminen. 5. Jakaminen. 6. Suojeleminen.

Keskity vahvuksiin: <https://youtu.be/aZbcXiZK5gA> (5 min)

- Nosta jokaisessa vahvuksia, keskity niiden esiin tuomiseen. Etsi tapa, jolla voit ilmaista asiiasi myönteisen kautta. Monenlaisuus, monet opitut tavat, taidot, ympäristö, temperamentti tai ominaisuudet tuovat haasteita sosiaalisiin tilanteisiin. Tämä tulisi kääntää myönteiseksi voimavaraksi! Kaikkihan me olemme yksilöitä ja omalla tavalla oimittuisia. Ketään ei saa leimata, nimitellä tai eristää ulkopuolelle. Ei huomata erilaisuutta, vaan samanlaisuutta.

Näe lapsi vahvuuksien kautta: <https://youtu.be/yzdorPgL-zM> (3 min)

- Positiivinen pedagogiikka tarkoittaa etenkin oman asenteen muuttamista. On helppoa kehottaa olla myönteinen, mutta miten se tehdään? Yksi keino on "asettaa päähänsä" vahvuussilmälasit. Miten lapsen osaisi aina nähdä vahvuksiensa kautta?

Ystävyys- ja läheisyystaidot: <https://youtu.be/oY1a05tBRZQ> (6,5 min)

- Läheisyystaidot ja ystävyystaidot ovat tosi tärkeitä jo ihan pienille lapsille. Miten päästään toista lähelle, saadaan ystävä ja pysytään ystäväenä? Nämä ovat opittavia taitoja. Ihmiset ovat monenlaisia, joten taitoja pitää harjoitella erilaisissa ihmissuhteissa. Turvallinen läheisyys, ystävyys ja kosketus tukevat lasten hyvinvointia, kehoitsetuntoa ja merkityksellisyyden kokemusta.

Ystävyystaitojen resepti: <https://youtu.be/mvfdFvYqhjE> (4,5 min)

- Ystävyystaitojen resepti
  - Yksinäisyyden torjuntapäätös
  - Myötätunteiden vahvistaminen lapsiryhmässä
  - Omanlaisuus on arvo ja lähtökohta
  - Positiivinen pedagogiikka, vahvuuksien vahvistus
  - Läheisyyden ja koskettamisen tarve ja merkitys itsetunnolle
  - Tykkäystunteet lapsilla
  - Pisarapuuttuminen

Opeta ystävyystaitoja: <https://youtu.be/AkbOx4CiQCI> (9,5 min)

- Lapset elävät hyvin erilaisissa ympäristöissä, perheissä, kulttuureissa. Taustojen ja temperamenttien kirjavuus on sääntö, ei hankaluus tai poikkeavuus. Lapset ovat hyvin eriarvoisessa asemassa toisiinsa verrattuna, kun tarkastellaan ystävyystaitoja, tunnetaitoja, itsetuntoa ja kokemuksia. Tarkkaile osaako tai uskaltaako lapsi ottaa kontaktia muihin? Uskooko hän itseensä ja omiin taitoihin? Mitä lapsi tarvitsee?

Ystäviksi pienryhmien avulla: <https://youtu.be/Vl1xJfnNaow> (3,5 min)

- Ryhmytymistä voi vahvistaa ja jo muodostuneita hankalia vuorovaikutustilanteita voi purkaa yhdessä toimimisen kautta. Muodosta pienryhmä, jossa on sosiaalisesti taitavia ja vetäytyviä lapsia sekä mahdollisen konfliktin osapuolet. Keksi hauskoja seikkailutehtäviä, joissa kaikilla on yhteinen päämäärä. Siinä joko onnistutaan tai epäonnistutaan, kaikki yhdessä. Pääasia on yhteinen kokemus ja matka. Lapset näkevät toisensa uudessa valossa: tämäkin lapsi on hyvä apuna ja kaverina. Mehän voimme yhdessä toimia ja selviytyä!

Riitatilanteet ovat hyvä mahdollisuus oppia myötätuntotekoja: <https://youtu.be/hTfbxUUgY8k> (4,5 min)

- Lasten riitatilanteita ei tarvitse pelätä. Nekin ovat oikeita hetkiä kasvattaa välittäviä, toisista huolta pitäviä ihmisiä. Voiko tilanteessa nähdä toisen hädän ja jakaa oman leluun tai vuoron? Kannattaa mieluummin jakaa lelu, kuin riidellä kenen se oli ensin. Leikistä yhdessä voikin tulla vielä mukavampi kuin yksin.

Riitatilanteissa opitaan empatiaa: <https://youtu.be/TbEvPuZ51Bc> (5,5 min) Prof. Lasse Lipponen

- Pienten lasten ryhmäkasvatuksessa riitatilanteet ovat hyvin yleisiä. Ristiriitoja syntyy ja olemme erimielisiä asioista, jolloin tilanteet pitää jollain tapaa selvittää. Riitatilanteissa aikuisen tehtävänä on yrittää ymmärtää, mistä tilanteesta on kysymys. Millaisia merkityksiä lapset antavat tilanteelle? Emme lähtisi aikuisen näkökulmasta tuomaroimaan valmiin näkemyksen kanssa mitä on tapahtunut ja miten tilanne ratkaistaan. Perussääntö on, että lapsille annetaan aikuisen avustuksella ja tuella tilaa ratkaista näitä tilanteita. Aikuisilla on tapana kysyä: "Kuka tämän aloitti" tai "Kenelle tämä lelu kuuluu?". Pidetään vahvasti kiinni yksilön oikeuksista. Miten tilanteet voisi rakentaa sillä tavalla, että pohtisimme lasten kanssa, miten tämän leluun, tavarain tai leikin voisi jakaa yhdessä. Yritetään asettua molempien osapuolten asemaan. Miltä tilanne näyttää eri näkökulmista?

Kiukkuiset mukaan: <https://youtu.be/2SCnzleUXRY> (4 min)

- Tutkimusten mukaan sekä "kiusaavat" että "kiusatut" kokevat ulkopuolisuutta ja keinottomuutta ryhmässä. Ei tuomita lapsia "pahoiksi" tai "hyviksi". Tai leimata "kiusaajaksi" tai "kiusatuksi". Kaikki lapset yrittävät kuulua mukaan, uskaltaa hyväksyä muita ja tulla hyväksytyiksi. Keinot vain ovat lapsellisia ja testailevia. Lapsen teot ovat yrityksiä pärjätä monimutkaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Syrjivälle lapselle pitäisi opettaa toisenlaisia keinoja päästä omaan tavoitteeseensa. Löydä lapsen tavoitteet ja tarpeet käytöksen takaa!

Lapsikin ihastuu: https://youtu.be/d3_S3Bg2Bqo (1 min)

- Lapsilla on kavereita, sydänystäviä ja tykkäämisiä. Lapset myös näyttävät tunteensa avoimesti. He eivät teeskentele. Tunteet valtaavat mielen ja kehon. Nämä tunteet ovat lapselle tärkeitä ja hyväntahtoisia. Tykkäystunteet saavat lapset viihtymään toistensa kanssa.